

החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות

נ

עין משפט
גר מצוה

(ה) רש"י ד"ה נתן גט וכו' לאפקועי. י"ב ע"ל דף נב ע"פ ד"ס לאו כגט נ"ב י"ק יהיה האם אשמתה: (ג) ד"ה וחליה וכו' לא מפטר את האב אם שנתה את יבמתו:

שני דורות - שנים שפוסקין לאדם בשעת לידתו: **זכה מוסיפין לו**. והוא הנולד לשון תוספת הוא: משלו הפוסק לו. אלא שמתחלה היו רואים לפחות משני: **מדע** - שמתחלה כשנולד כפסקו לו כל אחרו תוספת: **שסרי נביא נתנבא** - בימי ירבעם שנים הרבה קודם הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו ובשנת תורה אור חליו של חזקיהו עדיין לא נולד מנשה שממנו יצא יאשיהו היו אומר בשעת חליו גזרו לפחות משני וכשזכה השלימו לו: **משנה שאינה ריבא** - דויל קרי בן רב הוא עליה בחייה שלא נאסרה אחותה אלא בחייה:

הדרן עלך החולץ

רבן גמליאל אומר - סדר משנה זו שלח התענה לשבע הגירסא שספרים סדר יבם אחד ויבמה אחת תחלה מפרש דין גט וחליה וביאה שאחר מאמר ואח"כ מפרש דין מאמר וביאה וחליה שאחר הגט ואח"כ דין מאמר וגט וביאה שאחר החליה ואח"כ דין מאמר וגט וחליה שאחר הביאה וכן סדר יבם א' וסתי יבמות: **אין גט אחר גט** - סתי יבמות לאדם אחד מאחר אחד נתן גט לו וגט לו או אינו אחר בקרובות שניה דלוי קמח אחי הא פקדוהו זיקה דתרווייהו והוי כגורגס נכרית ואי קמח לא אחי למיחייב בתרא נמי לא אחי והלכך לאו גרושה הוא וכן שני יבמין ליבמה אחת וקני זה גט וזה גט האחרון אינו כלום ומותר בקרובותיה וטעמא כדפרישית: **ולא מאמר אחר מאמר** - בין ליבמה אחת לשני יבמות בין שני יבמות ליבמה אחת האחרון אינו כלום לפסולת הרשאה עליו ואינה ריביה היינו גט ולא ליאסר בקרובות השניה: **ולא בעילה אחר בעילה** - בא על זו וחזר וזבא הוא או אחיו על רביה ביאת זנות בעלמא הוא וזין אסור בקרובותיה: **יש גט אחר גט** - דקמח לא דתולה הלכך אכתי איבא פלגא זיקה דהא בעיה חליה הלכך אחי גרושהו ואסור בקרובותיה: **כילוי** - לאו פלוגתא קמי' אלא מלתא חלופי נפשה היא ואיבם אחד ויבמה אחת קמי' והכי קאמר כילוי דין יבם ויבמה והכי מפרש בגמ': **גריבס היינו חליה** - ואם רבה לכתוב לא יבטום דכיון דתתחיל בגירושין קיימא עליה בלא זיבא: **גריבס היינו גט** - דחליה אפקעתה לזיקתה ובעי גט לאפקועי קדושין דליה דחליה לא מפקעת קדושין: **היינו כמלוס** - מפרש בגמרא אף זו כמלוס: **נתן גט ועשה מאמר** - ביאה יבמה עולמה אפי' ר"ג מודה דיש מאמר אחר הגט דמספקא ליה אי דיש לו או דלמא גט לא דיקו ויהי מאמר יבמין דבה ויש לרבנן דלמרו דאמר גט דוהה זיקת ומשיר קתה אחי מאמר לזיקתי שורא דגט ולרין גט למאמרו וחליה לזיקתו ויבומי לא דמנן קמח קיימא עליה בלא זיבא: **נתן גט ובעל** - אסור לקיימה דקמה עליה בלא יבמה ולריביה גט לביאהו וחליה לזיקתו גט לביאתו ואפילו לר' עקיבא דאמר אין קדושין תוספין כחייבי לחין דהא הך מילתא כולה ר' עקיבא לא דרש דתוספין בגמ' הכא מודי דתפסי קדושין ביאה דגט לאו כחליה דמי (ה) לאפקועי כולה זיקה הלכך לא עמדה עליו בלאו גמור: **וחליה** - לזיקתו ובגט לחודה לא מפתרא (ב) [כמו] שאחר כונס את יבמתו שיכול לפוטרה בגט משום דהוי ביאה פסולה משום גט קמח ולא קמח לגמרי: **אין לאמר חליה כלום** - אין לאמר חליה כלום או דבר ומקדש לה במאמר או בזיבאה לא בעינן גט וכדריב עקיבא דלמר אין קדושין תוספין כחייבי לחין והכי מפרש בגמ' דמתני' ר"ע הוא: **הלך ועשה כה מאמר** - או נתן גט אחר חליה או בעל אחר חליה אינו כלום כדמני בסופא אין אחר חליה כלום שאין מאמר וביאה תוספין בה אחר חליה כר' עקיבא וגט דלמר חליה לא היה רבין למיחייב לאשמועינן דאין כלום דלמאי' ליהיני ליאסורי בקרובותיה הא מיתסר וקאי מתמת חליה אלא אידי דבעי למיחייב גט דלמר בעילה כדקתני או בעל ועשה מאמר ונתן גט לאשמועינן דאין לאמר ביאה כלום זיקת יבומים וביאה גט כגו ליה בלא חליה נתן גט דלמר חליה והכי מפרש בגמ' **או בעל ועשה מאמר** - או נתן גט אחר ביאה או חלץ אחר ביאה גט דלמר חליה כלום זיקת יבומים דגט שנתן אחר ביאה מפרש לה כאלתורה גמורה ולא בעיה חליה ואם ראה להחזיר מחזירה וחליה שעשה אחר ביאה אינה מועלת כלום דאין עליה זיקת יבמין ומאמר דלמר ביאה לא היה רבין למיחייב דפשיטא לן דלא מהני דלמאי' ליהיני הא אפילו מאמר אחר מאמר זיבם אחר ויבמה אחת בתרא כמנן דליתיה דמי דמאי' קטנדי את יבמתו וקאי בקרובותיה אלא אידי דתנא רישא חלץ ועשה מאמר דלמריה לאשמועינן כר' עקיבא דאין קדושין תוספין קטנדי את נמי בעל ועשה מאמר וביאה גט ונתן גט אחר חליה כלום: **ארישא קמי' ודפרשיהו** - לעיל וחליה גט דסיפא דקתני או בעל ועשה מאמר או נתן גט וחלץ היה שייך למיחייב אין אחר ביאה כלום ובגמרא קא בעי ליה: **אחת**

מוסיפין לו - והוא דלמר במועד קמין (דף כת. וספ) בני חיי ומזוני לאו זכותא תילא מילתא אלא במולא תילא מילתא פשיטא זכות גדול מועיל כדלמר בשבט (דף קטו וספ) אין מול לשראל ומיהו לא שכיח ששתנה המול כדמוכח בתענית (דף כה) גבי עובדא דר"א בן פדת: **גבי עובדא דר"א בן פדת**: **משירו** הוסיפו לו - וקרי ליה תוספת לפי מה שנגזר לפחות ע"י עון והוא דלמר כפ"ק דמגינה (דף ז וספ) גבי זיתא מגדלא קשיא כי חזינן לורבא מרבנן דמעבר אמיליה מוסיפין ליה אר"י דניחא אפילו לר"ע דאין זה תוספת כיון שנגזרו לקום אדם:

תרע שתי נביא עומד - והיא והלא הם לא התפלל חזקיהו על עולמו היה מת והיתה נבואה בטולה אלא ע"כ אין הנביא מתחבב אלא מה שראוי להיות אם לא היה חוטא א"כ היכי מוכח מלחן דמשלו הוסיפו לו אפי' לא הוסיפו לו משלו ומיהו כבר כל שנתו שנגזרו לו מה שלא נתקיימה הנבואה לפי שחטא וחלו לא חטא וגשאל אשה בשפיס הרשעים היה מוליד וכו' דמתא הדורות נגזרו להולד בבתו הזנו ובאורו הפרק שהם מולדים ובעני התוספת נגזר לו להוליד משנה: **שנה** רבי משנה שאינה ריביה - פ"ה דויל קרי בן רב הוא וקשה דכמה מקומות שבה התנא מנה שפסקו בפירוש ועוד דגרסה ומתה מותר בחמותה אינרין למיחייב לא מהא ספירא דלא כתיב ביהיא ודרשין לה שפ"ק (דף ה) מעליה בחייה כל שבעי אפילו נתגרשה אלא כדלמ' לר"י דבימתו היא משנה שאין לריביה דכיון דתנא אשמו"ל יבמותא:

הדרן עלך החולץ

רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט ולא מאמר אחר מאמר ולא בעילה אחר בעילה ולא חליה אחר חליה ואומר גט אחר גט י"יש מאמר אחר מאמר י"אבל לא אחר בעילה ולא אחר חליה כלום כ"ביד עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט צריכה הימנו חליה עשה מאמר וחליה צריכה הימנו גט עשה מאמר ובעל הרי זו כמזוזה נתן גט ועשה מאמר צריכה גט וחליה נתן גט וחליה נתן גט ובעל או בעל ועשה מאמר נתן גט וחליה אין אחר חליה כלום חלץ ועשה מאמר נתן גט וחליה אין אחר חליה כלום אחת

רבן גמליאל - אין מאמר אחר מאמר - אחי אפי' כרבנן דרבי עקיבא אפי' דקדושין לדידו תוספין כחייבי לחין ותפסי קדושין אחר ביאה הסם הוא משום דהוה קדושין דאורייתא דע"י ביאה פקעה זיקה אבל הכא שהיא זקוקה לו אין לו תפוסם אלא במרבנן ולא תקון רבנן שיהא מאמר אחר מולדי ולא קמח בגמרא עלה זו דברי ר' עקיבא ולא כמו שפ' ריבין דר"ג כ"ע: **ור"א** בעילה אחר בעילה - היינו אחר בעילה כשהיא רבא אחר בעילה פסולה כגון ביאה שאחר הגט יש אחריה ביאה כי היכי דיש אחריה מאמר כמו שפירש בגמ': **ור"א** חליה אחר חליה - היינו אפילו אחר חליה פסולה: **עשה** מאמר ביבמתו ונתן גט נתן לריביה חליה - היינו בנתן גט הכא אף לחי וקתו אבל חל נתן גט למאמרו שריא אף ליבם דלמר צפ"ל ד' לחין (בעל דף גג) דהותרה אפי' היא דמאי' דעבד שקליה: **עשה** מאמר וחלץ לריביה היינו גט - הכא לא נתן אין אחר חליה כלום משום דאכתי לריביה גט למאמר שקבר ולא תני ליה אלא היכא דלמר חליה אין רבין לעשות כלום: **אמר** גט ונתן אין אחר חליה לא היה רבין למיחייב כלל דכיון דתנא גט ונתן אין אחר חליה כלום אפי' שהיא חליה פסולה כ"ש דלמר חליה כשירה אין אחריה כלום אלא כל העניינים שונה:

עשה מאמר אחר מאמר - אחי אפי' כרבנן דרבי עקיבא אפי' דקדושין תוספין כחייבי לחין והכי מפרש בגמ' דמתני' ר"ע הוא: **הלך ועשה כה מאמר** - או נתן גט אחר חליה או בעל אחר חליה אינו כלום כדמני בסופא אין אחר חליה כלום שאין מאמר וביאה תוספין בה אחר חליה כר' עקיבא וגט דלמר חליה לא היה רבין למיחייב לאשמועינן דאין כלום דלמאי' ליהיני ליאסורי בקרובותיה הא מיתסר וקאי מתמת חליה אלא אידי דבעי למיחייב גט דלמר בעילה כדקתני או בעל ועשה מאמר ונתן גט לאשמועינן דאין לאמר ביאה כלום זיקת יבומים וביאה גט כגו ליה בלא חליה נתן גט דלמר חליה והכי מפרש בגמ' **או בעל ועשה מאמר** - או נתן גט אחר ביאה או חלץ אחר ביאה גט דלמר חליה כלום זיקת יבומים דגט שנתן אחר ביאה מפרש לה כאלתורה גמורה ולא בעיה חליה ואם ראה להחזיר מחזירה וחליה שעשה אחר ביאה אינה מועלת כלום דאין עליה זיקת יבמין ומאמר דלמר ביאה לא היה רבין למיחייב דפשיטא לן דלא מהני דלמאי' ליהיני הא אפילו מאמר אחר מאמר זיבם אחר ויבמה אחת בתרא כמנן דליתיה דמי דמאי' קטנדי את יבמתו וקאי בקרובותיה אלא אידי דתנא רישא חלץ ועשה מאמר דלמריה לאשמועינן כר' עקיבא דאין קדושין תוספין קטנדי את נמי בעל ועשה מאמר וביאה גט ונתן גט אחר חליה כלום: **ארישא קמי' ודפרשיהו** - לעיל וחליה גט דסיפא דקתני או בעל ועשה מאמר או נתן גט וחלץ היה שייך למיחייב אין אחר ביאה כלום ובגמרא קא בעי ליה: **אחת**

א א מ"י מ"ה מהלכות יבום הלכה די תוספ"ט חס"ט קמח קמח ספיק ג:
ב ב מ"י טס טוס"ט טס ספיק ו:
ג ג מ"י טס טוס"ט טס ספיק ו:
ד ד מ"י טס טוס"ט טס ספיק ו:
ה ה מ"י טס טוס"ט טס ספיק ו:
ו ו מ"י טס טוס"ט טס ספיק ו:

תוספות ישנים
(א) ואפי' רבני יבמה זיקה למיחייב בחמותה אין חמותה לא חזקיהו כפ"ב כ"י יוסף נית ליה יהיה דיוקא דקסבר אין זיקה אצל כהן דאשמו צריכה שלא תדעו כל שבעייה לנרשא חמיתא דבעיה לנורשיה בפ"ק דר"ג מ"י ט"ו כ"י דלא תימא כי לא מתה נמי כיון שבעיה לחת כמתה דמאי' מאמר דאסור להחזיר גרושתו משפחת וכו' אמר"ל דרבי באמתה:

רבן גמליאל פרק חמישי יבמות

ז א מיי"ה מילתא
יבום הלכה די טו"ע
הש"ע סוף טע"ק פ' ו :

ז ב מיי"ה שם הלכה ו
טו"ע שם טע"ק ז :

ז ג מיי"ה שם טו"ע
שם טע"ק ח :

ד מיי"ה שם טו"ע
שם טע"ק ז :

יא ה מיי"ה שם הלכה
טו טו"ע שם
טע"ק א ו טע"ק ה :

יב ו טו"ע שם טע"ק
יז :

יג ו שם טע"ק יא :

יד ח שם טע"ק יד :

טו ט שם טע"ק יג :

טז ו מיי"ה שם הלכה ט
טו"ע שם טע"ק יד :

יז כ מיי"ה שם הלכה ז
טו"ע שם טע"ק א :

יח ל מיי"ה שם הלכה ג
טו"ע שם טע"ק ב :

יט ט מיי"ה שם הלכה
טו טו"ע שם
טע"ק יד :

עשה מאמר בן ומאמר בן ז' גיטין וחליצה - הכא שייך
להקשות דיתן גט לאחת מהן למאמרו ותפסתי איך ולעיל
פ'י (דף לב ד"ה גט) : **צריכות** ב' גיטין וחליצה - למ"ד חליצה
פסולה לריכה לחזור הכא בן ב' חליצות וקאי גמי לריכות אחליצה
ובסמוך דקתני עשה מאמר ונתן
גט לריכה גט וחליצה הא דלא קתני
ולריכות חליצה לשון רבים איידי דקתני
לריכה גט לשון יחיד נקט גמי גבי
חליצה לשון יחיד: **מדגמי** לא מהני
חליצה נמי לא מהני - בחלצה דעלמא
ליכא נתיישב שמא יאמרו מחליצה לא
מהני גט נמי לא מהני דבאשה לא
שייך חליצה וקריאה ואין לומר דתיבעי
יבמה גט וחליצה משום דלא יאמרו
מחליצה לחודה מהני גט נמי מהני
דבאה לא יטעו שיפטרנה בלא חליצה
דבדיחיה הליך הכתוב חליצה אבל
הכא חיישינן שיאמרו מה שיהיה
הכתוב חליצה היינו מלבד הגט שהוא
בכל הנשים ויאמרו מדגם לחודיה לא
מהני חליצה נמי לא מהני ואח"כ למיבעל
אחר חליצה : **ואתני** למיבעל אחר
ביאה - אבל הסתא דמהני לא חיישינן
שמא יאמרו כי היכי דמהני ביאה
אחר גט ומאמר מהני נמי אחר
ביאה וחליצה ואח"כ למיבעל אחר
ביאה כמו אחר מאמר דאחר מאמר
נמי אסור למיבעל :
דמסקפא

אחת יבמה אחת ליבם אחד ואחת שתי
יבמות ליבם אחד "ביעד עשה מאמר בן
ומאמר בן צריכות שני גיטין וחליצה "מאמר
בן וגמלו צריכה גט וחליצה "מאמר בן
ובעל את זו צריכות ב' גיטין וחליצה "מאמר
בן וחליץ לזו הראשונה צריכה גט "גמלו לזו
וגמלו צריכות היבמו חליצה "גמלו לזו ובעל
את זו צריכה גט וחליצה "גמלו לזו ומאמר
בן צריכה גט וחליצה "גמלו לזו וחליץ לזו
אין אחר חליצה כלום "חליץ וחליץ או חליץ
ועשה מאמר נתן גט ובעל או בעל ובעל
או בעל ועשה מאמר נתן גט וחליץ אין אחר
חליצה כלום בין יבם אחד לשתי יבמות
בין שני יבמין ליבמה אחת חליץ ועשה
מאמר נתן גט ובעל או בעל ועשה מאמר
ונתן גט וחליץ אין אחר חליצה כלום בין
בתחלה בין באמצע בין בסוף "והבעילה
בזמן שהיא בתחלה אין אחריה כלום באמצע
ובסוף יש אחריה כלום *רבי נחמיה אומר
אחת בעילה ואחת חליצה בין בתחלה בין
באמצע בין בסוף אין אחריה כלום: **גמ' עד**
כאן לא פליגי אלא בגמ' אחר גט ומאמר
אחר מאמר "אבל גט אחד ביבמה [ומאמר אחד ביבמה] מהני מ"ט אמור
רבנן גט ביבמה מהני משום דמהני בעלמא דאי אמרת לא מהני אמרי
גט להוציאה וחליצה להוציאה ומדגם לא מהני חליצה נמי לא מהני ואח"כ
למיבעל אחר חליצה ומאי שעמא "אמור רבנן מאמר ביבמה מהני משום
דמהני בעלמא דאי אמרת לא מהני אמרי מאמר לקנות וביאה לקנות
ומדמאמר לא מהני ביאה נמי לא מהני ואח"כ למיבעל אחר ביאה
ומ"ט אמור רבנן "ביאה פסולה יש אחריה כלום אמרי אי ביאה אחר הגט
היא גזירה ביאה אחר הגט משום ביאה אחר חליצה ואי ביאה אחר
מאמר היא גזירה ביאה אחר מאמר משום ביאה אחר ביאה ומ"ט אמור
רבנן "האי חליצה פסולה אין אחריה כלום אמרי מאי לגזור נגזור חליצה
אחר הגט משום חליצה אחר חליצה כל כי הני תחליץ ותיחול לגזור
חליצה אחר מאמר משום חליצה אחר ביאה אחר חליצה אחר מאמר מי
לא בעיא גט למאמרו חליצה אחר ביאה נמי בעיא גט לביאתו אמר רבא
מ"ט

אין אחר חליצה כלום - ארישא קאי ואסיפא שייך למימר אין אחר ביאה כלום ובגמרא קמיבעל לה : ככל
הדין האמור למעלה ביבם א' ובב' יבמות : חלץ ועשה מאמר ונתן גט ובעל כו' : ארישא חליצה קמהר ונתן גט ובעל לעיל
הדר תניא הכא משום סיפא דבעי לפלוגי בין ביאה לחליצה דקתני חליצה בין בחלצה בין בצלמט בין בסוף אין אחריה כלום והבעילה
בזמן שהיא בחלצה כו' ולא שמעינן פלוגתא דרבי נחמיה ורבנן : בין בחלצה בין בצלמט - בין מאמר לגט כגון גט לזו וחליץ לזו וחזר
ועשה בה מאמר או בבעלת הגט לא מהני מאמר ולא בעיל גט למאמרו : בסוף - אחר מאמר וגט חלץ אין אחריה כלום וחליצה
גמורה היא ואי הדר עביד מאמר לא בעיא גט דחליצה גירושין גמורים היא וקמה בלאו גמור עליה ואע"ג דחליצה פסולה הוא : הדין
בצלמט - כגון גט לזו ובעל לזו וחזר ועשה מאמר בשלישית אסור בקרובותיה : ובסוף - גט לזו ומאמר לזו וחזר ובעל על האמת יש אחר
ביאה זו זיקת יבמין וכי מסיק לה בעיל חליצה ולא סגי לה בגט : אין אחריה כלום : ונפקא בגט ובלא חליצה ופי' הדר קדיש לאיך אחר
ביאה לזו מהני : **גמ' אבל גט אחר ביבמה** - או מאמר אחר ביבמה מהני גט ביבמה למיסק עליה בלא ביבמה אסור ולא יבם ומאמר
ביבמה מהני גט להרריה גט למאמרו אי בעי לחסוקה : מ"ט אמור רבנן גט ביבמה מהני - הא מדראורייתא חליצה הוא דמצינן ומשום
גט לא קרינא בה שלא בנה : משום דבעלמא מהני - בכל הנשים להבשר ופי' אמת הכא לא מהני ואם ראה לכנסה אחר הגט יבום :
אמרי - איכסי גט להוציא וחליצה נמי להוציא מדגם לא מהני ליה כו' : ומ"ט אמור רבנן מאמר ביבמה מהני - לאסור חברתה עליו הא מן
הסורה קנין לא היו ביבמה אלא בביאה : משום דמהני בעלמא - קידושי אשה קונים אותה ואח"כ למבעל אחר ביאה והוא ליה בונה שתי
בתיים דאסורא דאורייתא : ומ"ט אמור רבנן ביאה פסולה יש אחריה - זיקת יבמין כדתנן לעיל מאמר בן ובעל לזו לריכות שני גיטין
וחליצה ולא אמרינן תיבסי לבעלת ביאה בגט בלא חליצה ותפיטרא חץ חברתה בביאתה מן החליצה : אי ביאה אחר הגט היא - כגון גט לזו
ובעל לזו דאמרינן לריכה גט וחליצה ולא סגי בגט לחודיה כשאר יבמה שוכנסה : גזירה ביאה אחר הגט משום ביאה אחר חליצה : דאי
אמרת תיבסי גט בגט אחי למימר מדקניא ביאה אחר הגט בביאה גזירתא אלמא מעליותא היא ואח"כ למיבעל לכתחלה אחר חליצה : ואי
ביאה אחר מאמר היא - כגון מאמר לזו ובעל לזו להכי תקן לריכות (ה) שנים גט וחליצה דאי אמרת בגט כגון לא אמרי ביאה של זו
אחר קנין של זו מעליותא היא ואח"כ למעבד ביאה אחר ביאה וקא פגע באיסור אשת אח : חליצה פסולה - שאחר גט או אחר מאמר :
אין אחריה כלום - דאי הדר עבד מאמר או גט לשלישית לא מהני : משום חליצה אחר חליצה - דלא ייתי למיחלף לשתי יבמות זו אחר
זו או שני יבמין ליבמה אחת זה אחר זה : כל כי הני סמלון ותיוול - כלומר מאי איכפת לן כל ימיה תחלוץ : משום חליצה אחר ביאה -
דלא ייתי למימר יבמה כטסה יוצאה בחליצה בלא גט לא אחי למימר הכי דאסור חליצה אחר מאמר מי לא בעיא גט למאמרו והא
דאמרינן אין אחריה כלום בדבר העשוי אחריה קאמר דאי הדר עביד גט או מאמר או חליצה בחברתה לא מיהסר בקרובותיה :
מאי

הגהות הב"ח
(6) רש"י ד"ה ופי' ביאה
וכי' להכי תקן לריכות
שני גיטין וחליצה :

לקמן נא : ק"ל